

Maria skolgata 83
118 53 Stockholm
Telefon 08 50 65 50 00
info@konstnarsnamnden.se
www.konstnarsnamnden.se

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2010-04-29

Dnr 14-65/2010
Ert dnr Ku2009/2332/KV

YTTRANDE

I samspel med musikkivet – en ny nationell plattform för musiken SOU 2010:12

Konstnärnsämnden har till uppgift att besluta om statliga bidrag och ersättningar till konstnärer, i den utsträckning detta inte är någon annans uppgift. Myndigheten ska hålla sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala förhållanden samt löpande bevaka trygghetssystemens utformning och tillämpning i förhållande till konstnärlig verksamhet. Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Allmänt

Konstnärnsämnden vill framhålla att utredaren tillsammans med sitt sekretariat på en extremt kort tid har lyckats leverera ett betänkande. Betänkandet har använt ett flertal av nämndens utredningar och kartläggningar som underlag. Nämnden ser med speciell tillfredsställelse att utredningen väljer att använda termen komponister för att beteckna upphovspersoner inom musikområdet, en term som nämnden valt att lansera i sin verksamhet och i utredningar.

Direktiven och betänkandet

Ur Konstnärnsämndens synvinkel är det tydligt att direktiven till utredningen har styrt dess resultat gällande hur bidragsgivningen till den fria sektorn inom musiken skall stärkas. Direktiven ger uttalat uppdraget att medel från Rikskonserter skall föras till en ny musikplattform samt till Kulturrådets stöd till musik. Direktiven säger uttalat att de framtida statliga insatserna inom musikområdet kommer att vara fördelade på Kulturrådet och Statens musiksamlingar. Nämnden känner en viss förvåning inför synsättet att göra åtskillnad mellan ”den fria sektorn” och konstnärspolitik. Stöd till enskilda konstnärer inom musikområdet och stöd till den fria musiksektorn är ju ett stöd till samma område. Nämnden ser tydligt att den har ett stort statligt

ansvar för musiksektorn både när det gäller stipendier och bidrag, internationalisering samt gällande bevakning av konstnärerna ekonomiska och sociala villkor. Detta tycks inte heller vara betänkandets synsätt som återkommande menar att de statliga insatserna inom musikområdet är Rikskonserter och sedermera deras förslag om ny musikplattform samt Kulturrådet.

Att direktiven så tydligt skrivit ut att medlen enbart skall gå till Kulturrådet har lett till otydlighet i förslagsdelen, se nedan 6.8.6 Samarbete med tonsättare.

Internationalisering

I betänkandet framkommer att det finns ett flertal instanser som arbetar med internationaliseringen av svenskt musikliv bland myndigheter och organisationer med statliga stöd. Det finns en återkommande kritik från den producerande konst- och kultursektorn att det statliga stödet till internationaliseringen är otydligt. Betänkandet mäktar inte omfatta frågan gällande musikområdet tillräckligt för att komma med ett tydligt och utarbetat förslag som även förhåller sig till hur det statliga stödet ser ut för andra konstarter. Konstnärsnämnden vill därför föreslå att en mindre utredning ser över frågan. Betänkandet refererar till en rapport av Torgny Sandgren som på uppdrag av Kulturrådet behandlar just rådets insatser och som därför bör kompletteras med en utredning som tittar på samtlig statlig och statligt stödd verksamhet som arbetar med internationaliseringen av svenskt musikliv.

Yttrandet följer nedan betänkandets rubriksättning.

3.3 Konstnärsnämndens verksamhet på musikområdet

Den flersidiga beskrivningen av Konstnärsnämndens verksamhet på musikområdet är korrekt, däremot saknas formen statlig inkomstgaranti för konstnärer. Musikområdet har ett stort antal inkomstgarantier, 47 stycken vilket utgör 30 % av samtliga 157 garantier och i medel kan beräknas till ca. 5 miljoner kr för musikområdet.

6.1 En musikplattform i samspel med musiklivet

Konstnärsnämnden bekräftar betänkandets bild att musiklivet har ett stort antal aktörer och organisationer och att *”den största andelen av offentliga medel finns hos institutioner som orkestrar, länsmusik och musikteaterinstitutioner medan den fria sektorn med musiker, komponister och arrangörer har en relativt liten andel av de offentliga medlen.*¹

Nämnden vill instämma i betänkandets slutsats att förstärkningar av det fria musiklivet är mycket angelägna.

¹ s. 79, SOU 2010:12

Utredningens bedömning att musiklivet behöver en nationell samlade instans är även nämndens åsikt, liksom vikten av att den nya organisationen har ett internationellt uppdrag.

6.3.1 Huvudförslag: Statens musikverk

Betänkandet ger två förslag för organisation varav det mer genomgripande förslaget med en omstrukturering av nuvarande Statens musiksamlingar till Statens musikverk är huvudförslaget. Statens musiksamlingar är sedan januari 2010 en verksamhet i kraftig förändring med införlivandet av flera instanser från arkiv- och museisektorn och kanske viktigast att beakta är att det innebär införlivandet av fler konstarter med talteater och dans. Att då föreslå ytterligare en ny genomgripande förändring med att införliva den samtida musiken och dessutom så radikalt sätta de nyinförlivade konsterna på undantag genom att benämna myndigheten Statens musikverk är att föreslå en förändringsprocess med stora förutsättningar att riskera störningar i verksamheter.

Utredningen menar att utvecklingen går mot en samlad scenkonstmyndighet men säger samtidigt att inriktningen på musik i detta läge bör prioriteras. Att genast bortprioritera de två nya konstområdena teater och dans kan inte anses vara annat än en vanskelig grund att bygga ett nytt sammanhang på. Logiskt borde naturligtvis benämningen på den nya myndigheten vara Statens scenkonstverk.

Konstnärernas nämnden kan se det lockande i att knyta samman det nyskapande med kulturarvet. Det ter sig som en självklarhet när det uttalas och är det i mycket hög grad inom konstområdet musik. Den musik som spelas på våra institutioner är i högsta grad musik som tillhör det europeiska kulturarvet. Att slå samman en kulturarvsmyndighet som arbetar med arkiv-, biblioteks- och museiverksamhet med samtidskonst är att slå samman två mycket skilda organisationskulturer och med personer från skilda yrkeskulturer. För att göra det på ett sätt som grundas i ömsesidig respekt och med en uppriktig vilja att mötas i ett samarbete krävs ett stort mått av diplomati. Nämnden kan inte se att dessa förutsättningar finns i nuvarande läge.

Konstnärernas nämnden anser därför inte att betänkandets huvudförslag om en samlad organisation kallad Statens musikverk bör genomföras.

6.3.3 Alternativt förslag: Statens musikplattform

Betänkandets alternativa förslag till organisation med benämningen Statens musikplattform ger som Konstnärernas nämnden ser det möjligheter för den nya strukturen att fokusera på sin uppgift istället för att resursmässigt förlora sig i en omorganisation. Med så omfattande uppgifter som åläggs den nya plattformen bör allt fokus ligga på verksamhet vilket kan möjliggöras om plattformen är en egen enhet inom värmyndigheten, Statens musiksamlingar, som dock enligt nämndens mening bör byta namn till Statens scenkonstsamlingar.

Enligt Konstnärsnämnden bör alltså den alternativa organisationsformen Statens musikplattform prövas och organiseras som en egen enhet inom värmyndigheten Statens musiksamlingar.

6.4 Resurser för samarbetsprojekt i musiklivet

Det är enligt nämnden nödvändigt att den nya musikorganisationen har medel i kombination med att vara samordnande för att kunna verka inom området.

Konstnärsnämnden tillstyrker förslaget om att 25 miljoner kr omfördelas från Rikskonserters verksamhetsbidrag till ett särskilt anslag för samarbetsprojekt i musiklivet av nationellt intresse. Nämnden anser även att förslaget med en nämnd som beslutar över medlen är en god idé men att nämnden inte skall ha ytterligare beslutanderätt eller inflytande över verksamheten, vilket alltför mycket skulle begränsa beslutsutrymmet för den konstnärliga ledaren/chefen för musikplattformen.

Däremot tycks finansieringen av själva nämnden vara ofinansierad då inga medel av de avsatta 25 miljoner kr får användas till administration och inga medel är avsatta inom de beräknade administrativa kostnaderna.

6.5. Verksamhet som bör föras över från Rikskonserter

Elektroakustisk Musik i Sverige (EMS)

I beskrivningen av EMS verksamhet, 4.3.3, omnämns att de diskuterat samarbeten med Konstnärsnämnden/Iaspis. Nämnden och dess olika verksamheter ser positivt på ett fortsatt samarbete med EMS.

På s. 105 i betänkandet föreslås att EMS studios även används av annan verksamhet inom den framtida större myndigheten. Enligt nämndens erfarenhet är EMS studios redan idag till stor del upptagna av kompositörer och därmed den primära uppgift för det som de är tänkta.

Konstnärsnämnden instämmer i utredningens förslag att verksamheten vid EMS skall föras vidare i den nya musikorganisationen.

Caprice Records

Konstnärsnämnden instämmer i förslaget att viss verksamhet från Caprice Records och den s.k. backkatalogen bör tas om hand och i möjligaste mån tillgängliggöras för en allmänhet.

6.6 Lokalfrågor

Konsertlokalerna på Nybrokajen 11 bör enligt Konstnärsnämnden värnas för offentligt stödd musikverksamhet och ser därför positivt på förslaget att staten initierar samtal med olika parter för att komma fram till en lösning.

6.7. Personalbehov samt budgetförslag

Förslaget är att den nya musikplattformen skall ha en driftsbudget på 19 miljoner och 16 årsverken varav 10 årsverken skall arbeta med vad man kallar den levande musiken. Det finns från utredningens sida ett stort och förståeligt behov av att föreslå en liten enhet för att ta bort all kritik som funnits mot Rikskonserter av att vara en stor alltför administrativ belastad organisation. Att i konstnärliga sammanhang säga att administration ska vara så liten som möjligt och att pengarna istället skall gå till konsten är alltid rätt och administrationen kan aldrig bli liten nog. Denna norm finns inte bara bland beslutsfattare utan även i högsta grad bland konstutövarna. Konstnärsnämnden är ingen vän av stora tröga och kostbara apparater men ser också att en allt för liten verksamhetsdrivande kärna oftast är resultatet inom konstområdena. Det blir påtagligt när man jämför resurserna med det nuvarande Statens musiksamlingar vars årliga kostnad är 53 miljoner kronor och har 55 årsarbetskrafter. Resurser som nu utökats med införlivandet med Sveriges Teatermuseum.

Att samverka, nätverka, arbeta med kompetensuppbyggnad nationellt och internationellt är resurskrävande. Dessa personer ska även administrera rådet och bereda dess underlag, hantera information om verksamheten samt ingå i myndighetssamverkan.

Med detta vill inte nämnden förorda en stor uppbyggnad men ändå påstå att förslaget är knappt och att man bör se över organisationens storlek efter en period om två år. Kostnaderna för enheten är i detta fall kostnader för plattformens verksamhet.

6.8 Förstärkning av Statens kulturråds bidrag till musiklivet

Enligt direktiven skall medel föras från Rikskonserter till Statens musiksamlingar och till Statens kulturråd och det är detta som betänkandet föreslår.

Bidrag till musikarrangörer

Konstnärsnämnden instämmer i betänkandets förslag att musikarrangörer behöver ett förstärkt stöd men vill också framhålla att de medel för samverkansprojekt om 25 miljoner kr som tillförs plattformen troligtvis till stora delar kommer att fördelas till arrangörer.

Stallet

Betänkandet förelår att Riksförbundet för Folkmusik och Dans skall få fortsätta sin verksamhet i lokalen Stallet och att Kulturrådet därför skall ge tillräckliga medel till RFoD och att dessa skall pris- och löneomräknas. Tillika att Kulturrådet automatiskt ska ta hand om de andra hyresgästerna som erhållit subventioner i form av hyror från Rikskonserter. Inom regeringskansliet pågår ett arbete som syftar till att ge myndigheter mer beslutsamhet. Kulturrådet har getts större befogenheter men även större ansvar för bidragsgivningen och då bör inte den här typen av villkorad

bidragsgivning från departementet via Kulturrådet utökas. RFoD som i sig har en utmärkt verksamhet och de andra verksamheterna som erhållit hyresstöd bör som andra organisationer söka medel och prövas mot andra verksamheter av Kulturrådet.

Verksamhetsbidrag till fria grupper

Konstnärsnämnden instämmer i förslaget att stödet till fria musikgrupper bör förstärkas.

Fonogramstödet

Konstnärsnämnden instämmer i förslaget att fonogramstödet bör förstärkas.

Samarbete med tonsättare

Konstnärsnämnden delar utredningens åsikt att Kulturrådets bidragsform "samarbete med tonsättare" bör benämnas "samarbete med komponister" vilket bättre skulle återspegla bredden av upphovspersoner inom musiken bör. Nämnden bekräftar även vikten av att både fria grupper och institutioner, inte enbart såsom tidigare institutionerna, ska kunna söka medlen samt möjligheter till stöd för residensverksamhet.

Förslaget att föra över beställningsverksmedlen till Kulturrådet innebär en förändring i ansökningstakten som inte uppmärksammats i betänkandet. Rikskonserters beställningsgrupp hade beslutsmöten fyra gånger per år vilket gjorde den snabb och flexibel gentemot konstområdet. Kulturrådet beslutar enbart en gång om året om stöd till samarbete med tonsättare vilket är en drastisk förändring av möjligheterna.

Konstnärsnämnden vill kraftfullt avslå förslaget att Kulturrådets bidragsgivning skulle öppnas för enskilda individer, ett förslag som går helt emot den nuvarande ordningen mellan Kulturrådet och Konstnärsnämnden.

Gällande förslaget att förstärka Kulturrådets stöd till samarbete med tonsättare/komponister ser i och för sig nämnden att det finns ytterligare behov trots en stark ökning av medlen de senaste åren. Konstnärsnämnden skulle dock istället vilja se en linje där statens medel inte kompenserar institutioner för att de undantar beställningsmedel och arvoden till samtida komponister inom sina ordinarie budgetar. Att arvoden till komponister och beställningsverksamhet ingår i en offentligt stödd musikinstitutioners kärnverksamhet bör vara en självklarhet, inte ett undantag på samma sätt som att budgeten omfattar lön till musiker.

Utredningen argumenterar för att nämndens stipendie- och bidragsgivning inte har en lika stark koppling till att nya verk möter sin publik vilket är en förvånande och okunnig analys av nämndens stöd till komponister och här görs återigen en åtskillnad mellan stöd till fria sektorn och enskilt konstnärsstöd som inte reflekterar hur en konstnärlig verksamhet fungerar i praktiken.

Konstnärsnämnden anser att en betydligt intressantare satsning för komponisterna vore att ge medlen till ett ny bidragsform, projektstöd för komponister. Förslaget har framförts av nämnden i det senaste

budgetunderlaget och i nämndens utredning ”*Komponister i Sverige*”². Det nyskapande i bidragsformen är att lägga makten över projekt och därmed uppförandet av musiken på komponisten.

Nämnden instämmer därför inte i förslaget att ytterligare öka budgeten för Kulturrådets stöd för tonsättare/komponister med 1,5 mkr utan anser istället att man bör stödja komponisterna direkt med ett nytt projektbidrag.

Avslutning

Beslut i detta ärende har fattats per capsulam av Konstnärsnämndens styrelse, ordförande Ingrid Elam, vice ordförande Håkan Rehnberg, Christina Eriksson Fredriksson, Anders Forsman, Niklas Hjulström, Lotta Lekvall, Efva Lilja, Ida Lundén, Göran Malmgren, Johan Bengt-Påhlsson och Jannike Åhlund den 28 april 2010. Föredragande tjänsteman har varit kanslichef Ann Larsson.

Ingrid Elam
Styrelseordförande

Ann Larsson
Kanslichef

² Österling, Fredrik, *Komponister i Sverige*, Rapport utgiven av Konstnärsnämnden 2009.